

(چهل حدیث) امام مهدی علیه السلام در کلام امیر المؤمنین علیه السلام

نویسنده: سید صادق سید نژاد

چاپ دوم ۱۴۲۴ق = ۲۰۰۳م = ۱۳۸۲هـ

فهرست

مقدمه

زمین خالی از حجت نمی ماند

نسب حضرت مهدی علیه السلام

خاندان مهدی علیه السلام

نام مبارک مهدی علیه السلام

سیمای مهدی علیه السلام

اوصاف مهدی علیه السلام

غیبت امام زمان علیه السلام

علت غیبت امام زمان علیه السلام

فضیلت انتظار فرج

احوال مردم آخرالزمان

نشانه های ظهور مهدی علیه السلام

یاران مهدی علیه السلام

حکومت مهدی علیه السلام

حضرت مهدی علیه السلام در قرآن

مقدمه

«یا صاحب الزمان ادر کنا»

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: «مَنْ حَفِظَ مِنْ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِمَّا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ مِنْ أَمْرِ دِينِهِمْ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقِيهًا عَالِمًا» (۱).

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم فرمودند: «هر کسی از امت من چهل حدیث در مورد مسائل دینی که مردم به آن نیاز دارند حفظ کند خداوند در روز قیامت او را فقیه و دانشمند بر انگیزد».

صرف نظر از مجموعه احتمالاتی که در معنای «حفظ حدیث» مطرح شده است (۲) یکی از شیوه های رایج در بین علمای پیشین این بوده است که از طریق تدوین مجموعه های «چهل حدیث» در زمینه موضوعات مختلف دینی که مردم بدان نیاز داشته اند به نشر معارف دین می پرداختند. این کار را علما و اندیشمندان اسلامی به عنوان مرزبانان فرهنگ اسلامی با هدف حفظ و تحکیم و ترویج احکام و تعالیم دینی انجام می دادند. البته وجود روایات زیادی که در آنها به حفظ چهل حدیث سفارش شده است انگیزه ای بوده است که اغلب علما در کنار تمام کارهای علمی و فکری و فرهنگی خود، به تدوین مجموعه های چهل حدیث اهتمام بورزند تا از این طریق هم به انجام وظیفه خود یعنی ترویج فرهنگ اسلامی پرداخته باشند و هم به ثواب و فضیلتی که در این روایات وعده داده شده است نائل آیند.

متأسفانه به مرور زمان به موازات رواج پیدا کردن شیوه های جدید آموزشی و تبلیغات، مسأله تدوین چهل حدیث به فراموشی سپرده شد و یا حداقل از رونقی که پیش از این داشت افتاده است. اما به نظر می رسد در شرایط کنونی یعنی کم شدن فرصت مطالعه افراد در نتیجه گسترش زندگی ماشینی تألیف مجموعه های «چهل حدیث» در موضوعات مورد نیاز، هنوز از کار آیی بیشتری برخوردار می باشد. از آنجا که در دوره غیبت توجه به مسأله امامت و آشنایی با ابعاد مختلف معارف امام زمان علیه السلام از اهمیت بسیار مهمی برخوردار است و از

طرف دیگر راه شناخت درست این موضوع مراجعه به روایات پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم وائمه اطهار علیهم السلام است، و به پاسداشت سال امام علی علیه السلام که از طرف رهبر معظم انقلاب اسلامی با هدف تبیین هر چه بیشتر معارف ورهنمودهای آن حضرت انجام گرفته است بر آن شدیم تا از طریق بررسی مجموعه فرمایشات حضرت امیر المؤمنین علیه السلام بخشی از آن روایات را که ابعاد مختلف شخصیت حضرت صاحب الزمان علیه السلام ووقایع زندگی وویژگیهای یاران ودوران حکومت آن حضرت را مورد اشاره قرار داده است با ترتیب مناسب به صورت یک مجموعه «چهل حدیث» جهت استفاده علاقمندان تهیه ومنتشر سازیم. امید آن که این تلاش ناچیز در حدّ خود به ترویج فرهنگ انتظار کمک نموده باشد.

سید صادق سید نژاد

پانزده شعبان ۱۴۲۱ - پاییز ۱۳۷۹

زمین خالی از حجت نمی ماند

در جهان بینی مکتب اهل بیت علیهم السلام انسان بدون امام معصوم، وزمین خالی از حجت بحق الهی، نخواهد ماند؛ چرا که بدون امام معصوم هدایت وکمال صحیح وشایسته انسانی میسر نخواهد شد. بعلاوه حفظ نظام هستی به برکت وجود حجت های خداوند است. بر این حقیقت در جای جای روایات رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم وائمه اطهار علیهم السلام به شیوه های مختلف تصریح شده است. منتهی گاهی زمینه وشرايط برای حضور علنی وآشکار امام علیه السلام فراهم است در نتیجه او به گونه ای که همه مردم او را می شناسند و به او دسترسی دارند در میان آنها زندگی می کند، اما در شرایط خاصی به جهت وجود خطرات جانی یا

مصالح دیگری که خداوند به آنها عالم تر است مشیت الهی اقتضاء می نماید که امام علیه السلام پنهان از چشم مردم زندگی کند. در این باره روایات زیادی نقل شده است. جهت آشنایی بیشتر با این موضوع به ذکر دو حدیث از روایات حضرت علی علیه السلام اکتفا می شود.

۱ - عن علی علیه السلام قال: اللهم انه لا بدّ لارضك من حجة لك علی خلقك، يهديهم الی دینك ويعلمهم علمك لئلا تبطل حجّتك ولا یضلّ أتباع اولیائک بعد اذ هدیتهم به اما ظاهر لیس بالمطاع او مکتتم مترقب، ان غاب عن الناس شخصه فی حال هدايتهم فانّ علمه وآدابه فی قلوب المؤمنین مثبتة، فهم بها عاملون (۳).

بار خدایا! همواره باید در روی زمین تو حجتی برای بندگانت داشته باشی تا خلق را به دینت راهنمایی کند، و علم تو را به آنها بیاموزد تا حجت تو تباه نشود و پیروان اولیاء تو بعد از آنکه آنها را هدایت کرده ای دوباره گمراه نگردند. [حجت تو] یا ظاهر و آشکار خواهد بود که اطاعت او را نمی کنند و یا از دیده ها پنهان خواهد بود که مردم در انتظار او به سر می برند. اگر شخص و جسم او در حال هدایت مردم از آنان غایب باشد علم و آدابش در قلب های عاشقان حق پایدار است و آنها به آن علم و آداب پایبند هستند و به آن عمل می کنند.

۲ - اللهم بلی لا تخلو الارض من قائم لله بحجة: اما ظاهراً مشهوراً واما خائفاً مغموراً لئلا تبطل حجج الله وبیّناته وکم ذا وأین؟ اولئک واللّه الاقلون عدداً والاعظمون عندالله قدراً یحفظ الله بهم حُججه وبیّناته... اولئک خلفاء الله فی ارضه والدعاء الی دینه (۴).

... بار خدایا آری! زمین از امامی که قیام بر حق کند خالی نخواهد ماند. او یا آشکار و شناخته شده است یا ترسان و پنهان است تا حجت ها و دلیل های

روشن خدا (یعنی اصول واحکام دین و تعالیم انبیاء) از بین نرود. اما اینکه ایشان چند نفرند و کجایند؟ به خدا سوگند از نظر تعداد آنها بسیار کم هستند ولی از جهت منزلت و بلند مرتبه گی در نزد خداوند بسیار بزرگوارند. خداوند به وسیله ایشان حجت ها و دلیل های روشن خود را حفظ می کند... آنان خلفا و نمایندگان خدا در روی زمین هستند و مردم را به سوی دین واحکام و مقررات او دعوت می کنند...

نَسَب حضرت مهدی علیه السلام

در لابلای سخنان علی بن ابیطالب علیه السلام روایات زیادی در زمینه معرفی نسب امام زمان علیه السلام به چشم می خورد که به یک بیان مجموعه این قبیل از روایات به سه دسته تقسیم می شوند. در بخشی از آنها او را فرزند خودشان معرفی می کنند، در قسمتی دیگر آن حضرت را از فرزندان حضرت فاطمه علیها السلام و بالاخره در دسته ای از روایات حضرت مهدی علیه السلام را از اولاد امام حسین علیه السلام معرفی کرده اند.

۳ - عن ابی جعفر محمد بن علی علیه السلام قال: خطب امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام بالكوفة بعد منصرفه من النهروان... فحمد الله واثني عليه وصلى على رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم وذكر ما انعم الله على نبيه وعليه ثم قال:... ومن ولدي مهدى هذه الأمة (۵).

امام محمد باقر علیه السلام می فرمایند: امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام وقتی که از جنگ نهروان به کوفه برگشتند برای مردم خطبه ای خواندند... در آن خطبه نخست خدا را سپاس گفتند و درود به روان پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم فرستادند و نعمت هایی را که خداوند به رسولش و بر خود آن حضرت عنایت کرده است یکی یکی شمردند سپس در ادامه

فرمودند: از جمله نعمت های خداوند بر من آن است که مهدیّ این امت از فرزندان من است.

۴ - عن زرّ بن حبیش سمع علیاً [علیه السلام] يقول: المهدیّ رجلٌ منّا مِنْ وُلْدِ فاطمة (۶).

زرّ بن حبیش شنید که علی بن ابیطالب علیه السلام می فرمود: مهدی مردی از ما اهل بیت و از فرزندان حضرت فاطمه زهرا است.

۵ - ... عن علی بن موسی الرضا علیه السلام عن ابيه... عن ابيه امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام انه قال: التّاسِعُ مِنْ وُلْدِکَ یا حُسَینُ هُوَ الْقائِمُ بِالْحَقِّ... (۷).

... حضرت امام رضا علیه السلام از پدر بزرگوارش موسی بن جعفر علیه السلام و او نیز از پدرش... او از امام حسین علیه السلام و آن حضرت از امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت خطاب به امام حسین علیه السلام فرمودند: نهمین فرزند تو ای حسین! قائم بر حق (مهدی علیه السلام) است...

۶ - عن ابن العیاش قال: حدّثنی الشیخ الثّقۀ ابوالحسین بن عبدالصمد بن علی... عن نوح بن دراج عن یحیی عن الاعمش... انهم کانوا عند علی بن ابیطالب علیه السلام... واذا اقبل الحسین علیه السلام يقول: بأبی انت یا ابا ابن خیرة الاماء. فقیل یا امیر المؤمنین ما بالک؟ تقول هذا للحسن وهذا للحسین علیه السلام؟ ومن ابن خیرة الاماء؟ فقال: ذاک الفقید الطرید الشرید م - ح - م - د بن الحسن بن علی بن محمّد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمّد بن علی بن الحسین هذا ووضعی یده علی رأس الحسین علیه السلام (۸).

ابن عیاش در کتاب مقتضب می گوید: شیخ ابوالحسین بن عبدالصمد بن

علی از نوح بن دراج و چند نفر دیگر نقل کرد که آن ها در حضور امیر المؤمنین علیه السلام بودند، وقتی امام حسین علیه السلام وارد شد حضرت به ایشان فرمودند: پدرم به قربان پدر فرزند بهترین کنیزها! به آن حضرت گفته شد: یا امیر المؤمنین عَلیّ چیست که برای امام حسین علیه السلام این تعابیر را به کار می برید؟ فرزند بهترین کنیزها کیست؟ حضرت علی علیه السلام در جواب فرمودند: او گمشده ای است که از نزدیکان و خویشاوندان و وطن خود دور است، نام او (م - ح - م - د) فرزند حسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین است؛ در این هنگام دست خود را بر سر مبارک امام حسین علیه السلام نهاده فرمودند: همین حسین علیه السلام.

خاندان مهدی علیه السلام

امیر المؤمنین علیه السلام در معرفی خاندان حضرت مهدی علیه السلام از تعابیر زیادی استفاده کرده اند و هر یک از آن ها به گوشه ای از واقعیت دلالت دارند که در مجموع به همراه توصیفات دیگری که از سایر ائمه علیهم السلام نقل شده است به طور کامل شخصیت امام عصر علیه السلام را به انسان ها می شناسانند. به عنوان مثال در یک جا می فرمایند: آن حضرت از قریش است. در مورد دیگر وی را از بنی هاشم معرفی می کنند. در ضمن یکی دیگر از سخنان او را از عترت پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم می خوانند و... که هر کدام از این عبارات به بُعد خاصی از شخصیت امام زمان علیه السلام دلالت دارند و در نتیجه این اختلاف در الفاظ و عبارات با یکدیگر منافاتی ندارند و همه آن ها اوصاف یک حقیقت نورانی را روشن می کنند.

۲ - عن الحسین بن علی علیه السلام قال: جاء رجل الی امیر المؤمنین علیه

السلام فقال له: يا امير المؤمنين نبئنا بمهديكم هذا؟ فقال: اذا درج الدارجون وقلّ المؤمنون وذهب المجلبون فهناك. فقال: يا امير المؤمنين عليك السلام ممّن الرجل؟ فقال عليه السلام: من بنى هاشم من ذروه طود العرب... (٩).

از حسين بن علي عليه السلام نقل شده است كه آن حضرت فرمود: شخصی خدمت علي عليه السلام آمد و به آن حضرت گفت: ای امير مؤمنان برای ما از مهدی عليه السلام سخن بگو. علي بن ابيطالب عليه السلام فرمودند: هنگامی كه رفتنی ها بروند و اهل ایمان كم شوند و آشوبگران و جنگ طلبان نابود گردند، در چنین شرایطی او ظهور خواهد كرد. آنگاه همان شخص عرضه داشت یا امیر المؤمنین! درود و سلام بر تو باد، حضرت مهدی عليه السلام از کدام طایفه است؟ حضرت فرمودند: او از بنی هاشم است كه بهترین طایفه عرب و قله شرف و جوانمردی به حساب می آید.

٨ - ... عن ابن زريق الغافقي، سمع علياً عليه السلام يقول هو من عتره النبي صلى الله عليه وآله وسلم (١٠).

نقل شده است كه ابن زريق غافقي شنید كه علي بن ابيطالب عليه السلام می فرمایند: مهدی عليه السلام از عترت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم است.

٩ - قال علي بن ابي طالب عليه السلام: هو فتى من قریش... (١١).
علي بن ابيطالب عليه السلام فرمودند: او (حضرت مهدی عليه السلام) از قبیله قریش... است.

نام مبارك مهدی عليه السلام

در مجموعه سخنان حضرت علي عليه السلام با روش های مختلفی از نام مبارك امام زمان عليه السلام یاد می شود. در يك مورد تصریح به نام آن

حضرت غیر جایز دانسته شده است. در مورد دیگر از آن با اشاره سخن به میان می آید وبالاخره در مورد دیگر به صراحت نام مخصوص بیان می شود.

۱۰- ... عن جابر بن یزید الجعفی قال: سمعت ابا جعفر علیه السلام يقول: سأل عمر امیر المؤمنین علیه السلام عن المهدی فقال: یا ابن ابی طالب اخبرنی عن المهدی ما اسمُه؟ قال علیه السلام: اما اسمُه فلا، ان حبیبی وخیلی عهدَ الیَّ ان لا اُحدَّث باسمه حتّی یبعثه الله عزّ وجلّ وهو ممّا استودع الله عزّ وجلّ رسوله فی علمه (۱۲).

جابر بن یزید جعفی می گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که می فرمود: روزی عمر بن خطاب به امیر المؤمنین علیه السلام گفت: ای پسر ابوطالب! نام مهدی چیست؟ آنرا برای من بیان کن.

علی علیه السلام فرمود: اسم او را نمی گویم، چون حبیب وخیل من (رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم) با من عهد کرده است اسم او را برای کسی بیان نکنم تا اینکه خداوند وی را مبعوث وظاهر گرداند واین از اموری است که خداوند عزّ وجلّ علم آن را نزد پیامبرش امانت وودیعۀ نهاده است.

۱۱- ... عن علی بن ایطالب علیه السلام قال: المهدی مولدُهُ بالمَدینَةِ من اهل بیت النبی اسمُهُ اسمُ نبی... (۱۳).

علی بن ایطالب علیه السلام فرمودند: مهدی در مدینه به دنیا می آید. او از اهل بیت پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم است. وهم اسم با یکی از پیامبران است...

در یکی از اشعار منسوب به حضرت علی علیه السلام در این باره آمده است:

فثم يقوم القائم الحق منكم * * * وبالحق ياتيكم وبالحق يعمل
سمى نبي الله نفسي فدائه * * * فلا تخذلوه يا بني وعجلوا (۱۴)
سپس آن قیام کننده بر حق، از میان شما قیام خواهد کرد. او حق را
خواهد آورد و به آن عمل خواهد کرد.

جانم فدای او که همانم رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم است. ای
فرزندان من! به یاری او بشتابید، مبادا او را بی یار و یاور رها سازید.
۱۲ - عن علي عليه السلام قال: اسم المهدي محمد (۱۵)

حضرت علی علیه السلام فرمود: اسم حضرت مهدی علیه السلام محمد
است.

سیمای مهدی علیه السلام

به خصوصیات جسمانی و ویژگیهای بدنی حضرت مهدی علیه السلام در
بخشی از روایات حضرت علی علیه السلام اشاره می شود. در یکی از این
روایات بطور کلی این ویژگیها بیان شده تا آنجا که می فرماید آن حضرت
در خلقت خود شبیه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم است، اما در
تعدادی دیگر از روایات به توصیف خصوصیات چهره و اعضاء بدن امام
زمان علیه السلام می پردازد.

حضرت علی علیه السلام در توصیف ویژگیهای جسمی مهدی علیه السلام
فرمودند:

۱۳ - ... فقال عليه السلام: رجلٌ أجلى الجبين، اقنى الأنف، ضخم البطن،
اذيل الفخذين، ابلج الثنايا، بفخذه اليمنى شامة (۱۶).

او مردی است که پیشانی اش گشاد و درخشان است، بینی او خوش تراش
و شکمش نسبتاً بزرگ و رانهایش عریض می باشد. دندان های سفید
و درخشان دارد، و در ران سمت راست او علامتی هست.

اوصاف مهدی علیه السلام

در دسته ای از روایات علی بن ابیطالب علیه السلام به اوصاف و ویژگی های روحی و اخلاقی امام زمان علیه السلام پرداخته می شود که از جمله آنهاست:

۱۴- ... ثم رجع الى صفة المهدی علیه السلام فقال: اوسعكم كهفاً واكثرکم علماً واوصلکم رحماً، اللهم فاجعل بيعته خروجاً من الغمة واجمع به شمل الامة... (۱۷).

حضرت علی علیه السلام در ادامه یکی از سخنانشان به تبیین صفات حضرت مهدی علیه السلام پرداخته، فرمودند: آستانه او در پناه دهی به بی پناهان از همه آستانه ها وسیع تر، و علم و دانش آن حضرت از همه زیادتر است و از همه مردم بیشتر به صله ارحام و پیوند با خویشاوندان توجه می نماید. پروردگارا! بیعت او را پایان بخش همه اندوه ها قرار بده و تفرق و پراکندگی امت اسلامی را به دست با کفایت آن حضرت به یگانگی مبدل فرما...

۱۵- ... عن اصبح بن نباته قال: سمعت امیر المؤمنین علیه السلام يقول: صاحب هذا الامر الشرید الطرید الفرید الوحید (۱۸).
اصبح بن نباته می گوید: شنیدم که امیر المؤمنین علیه السلام می فرمود: صاحب الامر (مهدی علیه السلام) کسی است که در سرزمین های دور دست ساکن می شود و از میان مردم کناره می گیرد و به تنهایی زندگی می کند.

غیبت امام زمان علیه السلام

یکی از پیشامدهای بسیار مهم زندگی حضرت مهدی علیه السلام واقع شدن غیبت می باشد که در دو مرحله انجام گرفته است. اولی بنام غیبت صغری

معروف است که از سال (۲۶۰) هجری یعنی از زمان شهادت امام عسکری علیه السلام آغاز شد و تا سال (۳۲۹) هجری ادامه داشت و از این سال به بعد دوره غیبت کبری آغاز می شود که تاکنون نیز ادامه دارد. در رهنمودهای امیر المؤمنین علیه السلام به این موضوع و وقایعی که در این دوره پیش خواهد آمد نیز اشاره شده است. در ضمن روایتی که آن را حضرت عبد العظیم حسنی رحمه الله با سلسله سند از علی بن ایطالب علیه السلام نقل می کند چنین وارد شده است:

۱۶- ... عن امیر المؤمنین علیه السلام قال: للقائم منّا غیبةً امدھا طویل کانی بالشیعة یجولون جولان النعم فی غیبتہ یطلبون المرعی فلا یجدونه، ألا فمن ثبت منهم علی دینه ولم یقسُ قلبه لطول امد غیبة امامه فهو معی فی درجتی یوم القيامة (۱۹).

امیر المؤمنین علیه السلام فرمود: برای قائم ما غیبتی هست که مدت آن طولانی خواهد شد. شیعیان را در این زمان می بینم که همانند گله بی صاحبی که در دشت پراکنده شده باشند به دنبال چراگاه و مرتع می گردند ولی آن را پیدا نمی کنند [به جستجوی آن حضرت می پردازند ولی او را نمی یابند].

آگاه باشید! در این دوره هر کسی از آنها (شیعیان) در دین و عقیده خود استوار و ثابت قدم بماند و قلبش به جهت طولانی شدن غیبت امامش قساوت پیدا نکند، او روز قیامت در نزد من و در جایگاهی که من هستم خواهد بود.

۱۷- ... عن الاصبع بن نباته عن امیر المؤمنین علیه السلام انه ذکر القائم علیه السلام فقال: أما لیغیبَنَّ حتّی یقول الجاهل: ما لله فی آلِ محمدٍ حاجةً (۲۰). از اصبع بن نباته نقل شده است که امیر المؤمنین علیه السلام روزی حضرت

قائم علیه السلام را یاد کردند و فرمودند: آگاه باشید! او غیبتی (طولانی) خواهد داشت به گونه ای که نادانها (به مصالح الهی) بگویند: خداوند را در آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم برنامه ای نیست. (یعنی افراد نادان به جهت طولانی شدن دروه غیبت از ظهور آن حضرت مأیوس و ناامید خواهند شد).

علت غیبت امام زمان علیه السلام

برای غیبت امام عصر علیه السلام علت و حکمت های زیادی در مجموعه روایات اهل بیت علیهم السلام ذکر شده است. در روایات امیر المؤمنین علیه السلام حداقل به سه علت اشاره شده است؛ یعنی شناخته شدن اهل هدایت از اهل گمراهی و ضلالت، و نداشتن بیعت ظاهری هیچیک از سلاطین، و کوتاهی و ناسپاسی و ظلم مردم به عنوان فلسفه غیبت بیان گردیده است.

۱۸ - إِنَّ الْقَائِمَ مَنَّا إِذَا قَامَ لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ فَلِذَلِكَ تَخْفَى وَلَادَتُهُ وَيَغِيبُ شَخْصَهُ (۲۱).

همانا قائم از ما آنگاه که قیام کند بیعت کسی در گردن او نخواهد بود و به همین خاطر است که تولد او به صورت پنهانی واقع خواهد شد و وجود او از دید و نظر مردم غایب خواهد بود.

۱۹ - ... فَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ... أَمَّا وَاللَّهِ لَأَقْتُلَنَّ أَنَا وَابْنَايَ هَذَانِ وَلِيْبَعِثَنَّ اللَّهُ رَجُلًا مِنْ وَلَدِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ يَطَالِبُ بَدْمَانَنَا وَلِيْغِيْبَنَّ عَنْهُمْ تَمِيِيزًا لِّأَهْلِ الضَّلَالَةِ حَتَّى يَقُولَ الْجَاهِلُ مَا لِلَّهِ فِي آلِ مُحَمَّدٍ مِنْ حَاجَةٍ (۲۲). امیر مؤمنان علیه السلام در حالیکه امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام حضور داشتند خطاب به مردم فرمودند: ای مردم! آگاه باشید، سوگند به خدا من و این دو فرزندم به قتل خواهیم رسید. آن گاه خداوند شخصی از فرزندان مرا در آخر الزمان ظاهر خواهد کرد تا خون ما را از ستمگران طلب کند.

او از دیده مردم غایب خواهد بود تا اهل ظلالت و گمراهی از دیگران شناخته شوند و این غیبت به قدری طولانی خواهد شد که مردمان نادان خواهند گفت: خداوند برنامه ای در آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم ندارد.

۲۰- ... ان امیر المؤمنین علیه السلام قال علی منبر الکوفه...: واعلموا ان الارض لا تخلو من حجة لله ولكن الله سيعمي خلقه منها بظلمهم وجورهم واسرافهم علی انفسهم (۲۳).

... مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمود: روزی امیر المؤمنین علیه السلام در بالای منبر مسجد کوفه فرمودند: ... ای مردم! بدانید زمین هرگز از حجت خدا (امام معصوم) خالی نخواهد ماند. اما خداوند متعال به زودی مردم را به خاطر ظلم و ستم و همینطور اسراف و اسراف که در حق خودشان انجام می دهند از دیدن حجت الهی محروم خواهد کرد. [یعنی مردم به جهت اعمال خودشان در آینده از دیدن امام معصوم محروم خواهند شد].

فضیلت انتظار فرج

همانطور که پیش از این اشاره شد در دوره غیبت امام زمان علیه السلام مشکلات و پیشامدهای سختی بوقوع می پیوندد به گونه ای که اعتقادات بسیاری از مردم در نتیجه این امور متزلزل می شود. جهت جلوگیری از دچار شدن به این قبیل خطرات، هشدارهای زیادی توأم با روشنگریهای لازم در رهنمودهای اهل بیت علیهم السلام داده شده است که به دو نمونه از آنچه در این زمینه در مجموعه روایات علی بن ابیطالب علیه السلام وارد شده است اشاره می گردد.

۲۱- عن محمد بن مسلم عن ابي عبد الله عليه السلام قال: ... قال علی علیه

السلام:.... انتظروا الفرج ولا تيأسوا من روح الله، فان أحب الأعمال الى الله عزّ وجلّ انتظار الفرج... والمنتظر لأمرنا / بدمه في سبيل الله (۲۴).

محمد بن مسلم از امام صادق عليه السلام نقل می کند که آن حضرت از پدران بزرگوارش و آنها از علی عليه السلام روایت کردند که علی بن ابیطالب عليه السلام فرمودند: منتظر فرج [امام زمان عليه السلام] باشید و از عنایت و توجهات خداوند ناامید نشوید. همانا محبوب ترین کارها در نزد خداوند عزّ وجلّ انتظار فرج [امام زمان عليه السلام] است. آنگاه در ادامه بیان فضیلت انتظار فرمودند:

کسی که منتظر امر ما (فرج امام زمان عليه السلام) باشد، مانند رزمنده ای است که در راه خداوند به خون خود آغشته شده باشد (اجر و پاداش شهید را دارد).

۲۲ - قال زيد بن صوحان العبدی: يا امير المؤمنين! أي الأعمال أحبّ الى الله عزّ وجلّ؟ قال عليه السلام: انتظار الفرج من اعظم الفرج (۲۵).
زيد بن صوحان عبدی گفت: يا امير المؤمنين! کدامیک از اعمال در نزد پروردگار عالم محبوب تر است؟ حضرت فرمودند: انتظار فرج.

احوال مردم آخرالزمان

شاید بتوان گفت که بیشترین مطالب مربوط به معارف امام زمان عليه السلام که از زبان حضرت علی عليه السلام نقل شده است به تبیین اوضاع آخرالزمان و وقایعی که در آن دوره پیش می آید اختصاص دارد. آن حضرت ضمن تشریح آن پیشامدها چگونگی مقابله با آن ها را نیز بیان می نمایند.

این حوادث شامل مسایل فرهنگی و اجتماعی و اخلاقی و تربیتی و طبیعی می گردد. از آنجا که کم و بیش خیلی از این ویژگی ها در دوره ما حداقل در

بعضی از عرصه ها به چشم می خورد، جهت آشنایی بیشتر و چاره اندیشی مناسب تر به مواردی از آن ها اشاره می شود. بدان امید که موجب تنبه و بیداری مان شده و از طریق آشنا شدن با این امور پیشاپیش تدابیری را اتخاذ کنیم که از عوارض منفی آن ها خود و جامعه مان را در امان نگه داریم.

۲۳ - يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُقَرَّبُ فِيهِ إِلَّا الْمَاحِلُ وَلَا يُظَرَّفُ فِيهِ إِلَّا الْفَاجِرُ، وَلَا يُضَعَّفُ فِيهِ إِلَّا الْمُنْصَفُ، يَعْدُونَ الصَّدَقَةَ فِيهِ غُرْمًا، وَصِلَةَ الرَّحِمِ مَنًّا، وَالْعِبَادَةَ اسْتِطَالَةً عَلَى النَّاسِ! فَعِنْدَ ذَلِكَ يَكُونُ السُّلْطَانُ بِمَشُورَةِ الْإِمَاءِ وَامَارَةِ الصَّبِيَانِ وَتَدْبِيرِ الْخَصِيَانِ (۲۶).

روزی خواهد آمد که در آن سخن چین ها مقرب خواهند شد و افراد بدکار، زیرک خوانده می شوند، افراد با انصاف را ناتوان به حساب می آورند، صدقه و انفاق در راه خدا را غرامت پندارند، وصله رحم و آمد و شد با خویشاوندان را با منت انجام می دهند، و بندگی و اطاعت خدا را وسیله فخر فروشی برای مردم قرار می دهند. در چنین زمانی حکومت با مشورت زنان و امارت کودکان و تدبیر خواجه گان انجام می گیرد.

۲۴ - روى اصبع بن نباته عن امير المؤمنين عليه السلام قال: سمعته يقول: يظهر في آخر الزمان واقتراب الساعة وهو شرّ الازمنة نسوة كاشفات عاريات متبرجات، من الدين خارجات، والى الفتن مائلات، والى الشهوات واللذات مسرعات، للمحرمات مستحلات، وفي جهنم خالدات (۲۷).

اصبع بن نباته می گوید: شنیدم که امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: در آخر الزمان که بدترین زمانهاست در موقعی که روز قیامت نزدیک شود زنانی ظاهر می شوند بدون حجاب، در حالی که زینت های آن ها پیداست در انظار عمومی رفت و آمد می کنند، آن ها از دین خارج می

گردند (به احکام دینی پایبند نمی باشند) و به امور فتنه انگیز وارد می شوند و به سوی شهوات و لذت جویی ها روی می آورند، حرام های خدا را حلال می شمارند. اینگونه از زنان در جهنم خواهند ماند.

۲۵ - وَفَقَهَاؤُهُمْ يَفْتُونُ بِمَا يَشْتَهُونَ، وَقَضَائُهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَعْلَمُونَ وَاکْثَرُهُمْ بِالزُّورِ يَشْهَدُونَ! مَنْ كَانَ عِنْدَهُ دِرَاهِمٌ كَانَ مَوْقِرًا مَرْفُوعًا وَمَنْ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مَقْلٌ فَهُوَ عِنْدَهُمْ مَوْضُوعٌ (۲۸).

فقیهان آخرالزمان طبق آنچه که دلشان بخواهد فتوا می دهند، وقاضی هایشان به چیزی که نمی دانند حکم می کنند و بیشتر آن ها به دروغ شهادت می دهند. کسی که پول دارد در نزد آن ها عزیز و محترم است، ولی شخصی که بی پول باشد در پیش آن ها زبون و حقیر است.

۲۶ - عَنْ النَّزَالِ بْنِ سَبْرَةَ قَالَ خَطَبَنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَحَمَدَ اللَّهَ وَاثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: سَلُونِي أَيُّهَا النَّاسُ قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي ثَلَاثًا فَقَامَ إِلَيْهِ صَعْصَعَةُ بْنُ صُوحَانَ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! مَتَى يَخْرُجُ الدَّجَالُ؟... فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ احْفَظْ! فَإِنَّ عَلَامَةَ ذَلِكَ إِذَا آمَاتِ النَّاسُ الصَّلَاةَ، وَاضَاعُوا الْأَمَانَةَ وَاسْتَحَلُّوا الْكُذْبَ، وَآكَلُوا الرِّبَا، وَآخَذُوا الرِّشَا، وَشَيَّدُوا الْبَنِيَانَ وَبَاعُوا الدِّينَ بِالدُّنْيَا وَاسْتَعْمَلُوا السُّفَهَاءَ وَشَاوَرُوا النِّسَاءَ، وَقَطَعُوا الْأَرْحَامَ، وَاتَّبَعُوا الْإِهْوَاءَ وَاسْتَخَفُّوا بِالْأَدْمَاءِ وَكَانَ الْحَلِمُ ضَعْفًا، وَالظَّالِمُ فَخْرًا... (۲۹).

نزال بن سمره می گوید: علی بن ابیطالب علیه السلام برای ما خطبه ای خواند و خداوند را حمد گفته و ستایش کرد، سپس فرمود: قبل از آنکه من از میان شما بروم از من سؤال کنید (این جمله را سه مرتبه تکرار کرد) در این موقع صَعْصَعَةُ بْنُ صُوحَانَ از جای خود بلند شد و گفت: یا امیر المؤمنین! دجال در چه زمانی خروج می کند؟

... حضرت فرمود: آنچه را می گویم به خاطر بسپار! دجال وقتی ظهور

خواهد کرد که مردم نماز را ترک کنند و امانت را ضایع سازند و دروغ گفتن را مباح شمارند و رباخواری کنند و رشوه بگیرند و ساختمان ها را محکم سازند و دین را به دنیا بفروشند و سفیهان را به کار بگمارند و با زنان مشورت نمایند (در آن مواردی که خارج از عهده آنهاست) و صله ارحام را قطع کنند و از هوی و هوس ها پیروی کنند و خون یکدیگر را ناچیز بشمارند. حلم و بردباری را نشانه و علامت ضعف و ناتوانی بدانند و ستم را افتخار به حساب آورند...

۲۷ - عن علی علیه السلام قال: یأتی علی الناس زمان همّتهم بطونهم، وشرّفهم متاعهم و قبلتهم نساؤهم و دینهم دراهمهم و دنانیرهم، اولئک شرار الخلق، لا خلاق لهم عند الله (۳۰).

امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: برای مردم زمانی خواهد آمد که در آن زمان همّت و هدف آن ها شکمشان خواهد بود. شرف و اعتبارشان به کالا و اموالشان بستگی دارد. قبله آن ها زنانشان و دینشان درهم و دینارشان (پولشان) است. آن ها بدترین مردمند که در نزد خداوند بهره و سهمی برای آن ها نیست.

۲۸ - عن علی علیه السلام قال: یأتی علی الناس زمان لا یتبع فیہ العالم ولا یتحیی فیہ من الحلیم ولا یوقّر فیہ الکبیر ولا یرحم فیہ الصغیر یقتل بعضهم بعضاً... (۳۱).

علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: برای مردم زمانی می آید که در آن زمان از عالم پیروی نمی شود و از افراد صبور و با حلم حیا نمی کنند (او هر اندازه در مقابل بدی مردم حلم نشان می دهد آن ها حیا نمی کنند) در آن دوره بزرگ را گرامی نمی دارند و به کوچک رحم نمی کنند. بعضی از مردم بعضی دیگر را به قتل می رسانند... (مردم همدیگر را بدون دلیل

می کشند)

۲۹ - عن عاصم بن ضمره عن علي عليه السلام انه قال: لثملان الارض ظلما وجورا حتى لا يَقُولَ أَحَدُ اللَّهِ إِلَّا مُسْتَخْفِيًا، ثم ياتي الله بقوم صالحين يملؤونها قسطاً وعدلاً كما ملئت ظلماً وجوراً (۳۲).

عاصم بن ضمره از حضرت علی علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمودند: [در آخر الزمان] زمین پر از ظلم و ستم خواهد شد به گونه ای که حتی یک نفر لفظ «الله» را بر زبان جاری نخواهد کرد مگر در نهان، بعد از این دوره است که خداوند مردم صالحی را خواهد آورد که زمین را پر از عدل و داد کنند همان گونه که پیش از آن پر از ظلم و ستم شده است.

۳۰ - ان بين يدي القائم عليه السلام سنين خداعة يُكذَّبُ فيها الصادق ويصدق فيها الكاذبُ ويُقَرَّبُ فيها الماحِلُ وينطق فيها الرويبضة قلت وما الرويبضة وما الماحِلُ؟ قال: او ما تقرأون القرآن قوله «و هو شديد المِحَال» قال: يُريدُ المِكر، فقلتُ وما الماحِلُ؟ قال: يريد المِكار (۳۳).

حضرت علی علیه السلام می فرمایند: قبل از قیام قائم سال های پر خدعه و نیرنگی در پیش است، در این سال ها راستگویان دروغگو شمرده می شوند در عوض دروغگویان راستگو شناخته می شوند، در این سال ماحل تقرب پیدا می کند و «رویبضة» در سخن گفتن پیشقدم می گردد. راوی می گوید: عرض کردم «ماحل» و «رویبضة» به چه کسانی گفته می شود؟ حضرت فرمودند: مگر در قرآن نخوانده ای که خداوند می فرماید: «و هو شديد المِحَال» قال علیه السلام: يريد المِكر فرمودند: منظور از «ماحل» آدم مکاری است که به وسیله مکر زیاد مردم را به خود متوجه می کند.

تذکر: در این روایت رویبضه معنی نشده است در جای دیگر به مناسبتی پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرمایند:
«رویبضه الرجل التافه ينطق في امر العامة»

یعنی مرد حقیر و بی شخصیتی که علیرغم عدم شایستگی، در امور عامه مردم دخالت می کند و به جای آن ها اظهار نظر می نماید.

نشانه های ظهور مهدی علیه السلام

در روایات، برای ظهور امام زمان علیه السلام نه تنها وقت خاصی تعیین نشده بلکه از تعیین کردن وقت برای آن منع شده است. ولی در عین حال برای آن علائم و نشانه هایی ذکر شده که مردم می توانند از طریق آن علامت ها، نزدیکی وقت ظهور را تشخیص دهند. این نشانه ها به چند قسم تقسیم می شوند: علائم حتمی و غیر حتمی، علائم سال ظهور و علائم سالهای دورتر، علائم اجتماعی و اخلاقی و طبیعی و... از میان مجموعه روایاتی که از حضرت علی علیه السلام در این باره نقل شده است به ذکر دو مورد اکتفا می شود:

۳۱- ... عن ابي رومان، عن علي عليه السلام قال: اذا نادى مناد من السماء، ان الحق في آل محمد فعند ذلك يظهر المهدي على أفواه الناس، ويشربون ذكره فلا يكون لهم ذكر غيرُه (۳۴).

ابی رومان از علی بن ابيطالب علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمودند: وقتی که منادی از آسمان ندا دهد که به تحقیق حق با آل محمد صلی الله علیه وآله وسلم است. در این ایام نام حضرت مهدی علیه السلام بر سر زبان ها می افتد و جهان مالا مال از نام آن حضرت می شود به گونه ای که از غیر او ذکری به میان نمی آید.

۳۲ - عن الصادق عليه السلام عن آبائه عليهم السلام ان علياً عليه السلام قال:

إِذَا وَقَعَتِ النَّارُ فِي حِجَازِكُمْ وَجَرَى الْمَاءُ فِي نَجْفِكُمْ فَتَوَقَّعُوا ظُهُورَ قَائِمِكُمْ (۳۵).

امام صادق علیه السلام از پدران بزرگوارش علیهم السلام و آنها از علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می کنند که آن حضرت فرمودند: آنگاه که آتش در حجاز شعله ور شود و سیل در نجف جاری گردد منتظر ظهور قائم علیه السلام باشید.

یاران مهدی علیه السلام

درباره اوصاف یاران امام زمان علیه السلام و تعداد آنها و شهرهایشان و رابطه آنان با امام علیه السلام و چگونگی بیعت و تبعیت شان از آن حضرت، روایات زیادی وارد شده است. در این زمینه از علی بن ابیطالب علیه السلام چنین آمده است:

۳۳ - عن حکیم بن سعد عن امیر المؤمنین علیه السلام قال: اصحاب المهدی شباب لا کهول فیهم الا مثل کحل العین والملح فی الزاد و اقل الزاد الملح (۳۶).

حکیم بن سعد از امیر المؤمنین علیه السلام روایت می کند که آن حضرت فرمودند: یاران مهدی علیه السلام همه جوان هستند، در میان آنها پیرمرد یافت نمی شود مگر به اندازه سرمه در چشم و نمک در طعام، و همانطور که بر همگان معلوم است کمترین قسمت غذا را نمک تشکیل می دهد.

۳۴ - قال امیر المؤمنین علیه السلام: ... ثم اذا قام تجتمع الیه اصحابه علی عدّة اهل بدر واصحاب طالوت وهم ثلثمائة وثلاثة عشر رجلاً، کلّهم لیوث قد خرجوا من غاباتهم مثل زبر الحديد لو انّهم همّوا بازالة الجبال الرواسی لزالوها عن مواضعها فهم الذین وحدوا الله به حق توحیده، لهم باللیل اصوات کاصوات الثواکل خوفاً من خشية الله تعالی، قوأم اللیل، صوأم

النهار، و كانوا ربّاهم أبّ واحدٌ قلوبهم مجتمعةٌ بالمحبة والنصيحة... (۳۷).
امیر المؤمنین علیه السلام می فرماید:... چون قیام کند جمع می شوند به
سوی او یارانش که به شماره اصحاب بدر واصحاب طالوتند و ایشان سیصد
وسیزده نفرند. همه آنها شیرانی هستند که از کمینگاه های خود بیرون آیند
مانند پاره های آهن، اگر ایشان اراده کنند که کوه های سخت را از جا
بکنند هر آینه آنها را از جاهای خود می کنند. پس ایشانند کسانی که خدا
را به وسیله مهدی بیگانگی پرستش می کنند. برای ایشان در شبها، صداهایی
مانند صداهای زنهای جوان مرده از ترس خدا است نماز گذارند گانند در
شبها و روزه دارانند در روز، گویا یک پدر و یک مادر آنها را تربیت کرده
اند. دلهاشان در دوستی کردن به همدیگر و پند دادن به یکدیگر با هم
جمع و یکی است.

حکومت مهدی علیه السلام

به اعتقاد شیعه، امام زمان علیه السلام از طریق تشکیل یک حکومت جهانی
بر اساس تعالیم عالیه اسلام تمام نارسایی ها را از سرتاسر عالم برطرف
خواهد کرد و عدل و داد را در روی زمین مستقر خواهد ساخت. در سخنان
پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم و هر یک از ائمه اطهار علیهم السلام
درباره ویژگی های حکومت حضرت مهدی علیه السلام و کارهایی که در
آن دوره انجام خواهد یافت مطالب زیادی به چشم می خورد که مجموعه
آنها تصویر بسیار روشنی از یک حکومت اسلامی کامل را نشان می دهند.
در اینجا به عنوان نمونه به بعضی از روایاتی که در این زمینه از امیر
المؤمنین علیه السلام نقل شده است اشاره می گردد:

۳۵ - حدثنا عبدالله بن مروان... عن علي عليه السلام قال: يلي المهدي أمر
الناس ثلاثين سنة او اربعين سنة... (۳۸).

عبدالله بن مروان روایت کرده است که علی بن ابیطالب علیه السلام فرمودند: حضرت مهدی علیه السلام سی یا چهل سال زمام امور مردم را در دست خواهند داشت.

۳۶ - يعطف الهوى على الهدى اذا عطفوا الهدى على الهوى وَيَعْطِفُ الرَّأْيَ عَلَى الْقُرْآنِ إِذَا عطفوا الْقُرْآنَ عَلَى الرَّأْيِ... فَيُرِيكُمْ كَيْفَ عَدْلُ السَّيْرِ، وَيُحْيِي مَيِّتَ الْكِتَابِ وَالسَّنةِ... (۳۹).

[امام زمان علیه السلام وقتی که ظهور کند] هواهای نفسانی را به هدایت ورستگاری برمی گرداند در آن روزگاری که مردم هدایت الهی را به متابعت هواهای نفسانی درآورده باشند. آراء و اندیشه های مردم را تابع قرآن می کند در آن روزگاری که آن ها قرآن را تابع آراء و اندیشه های خود کرده اند... او به شما نشان خواهد داد که عدالت در کشورداری چگونه است. هم چنین او تعالیم فراموش شده قرآن و سنت را زنده خواهد ساخت...

۳۷ - قال امير المؤمنين عليه السلام:... فلا يترك عبداً مسلماً الاً اشتراه واعتقه، ولا غارماً الاً قضى دينه، ولا مظلماً لاحدٍ من الناس الاً ردها، ولا يقتل منهم عبداً الاً ادى ثمنه... ولا يقتل قتيلاً الاً قضى عنه دينه، وألحق عياله في العطاء حتى يملأ الارض قسطاً وعدلاً كما ملئت ظلماً وجوراً وعدواناً... (۴۰).

امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند:... حضرت مهدی علیه السلام برده مسلمان را نخواهد وا گذاشت مگر اینکه آن را خریده و آزاد خواهد ساخت و بدهکاری نخواهد ماند مگر آنکه بدهی او را پرداخت خواهد نمود. مظلومه و حقی به گردن و ذمه هر کس که باشد آن را به صاحب حق بازخواهد گرداند. کسی کشته نمی شود مگر اینکه دیه آن را خواهد پرداخت. هیچ کسی کشته نخواهد شد مگر اینکه بدهی های او را آن

حضرت پرداخت خواهد نمود و خانواده اش را همانند سایر افراد جامعه اداره خواهد کرد تا زمین را از عدل و داد پر کند به همان صورتی که پیش از آن از ظلم و بی‌داد پر شده باشد...

۳۸ - قال علی علیه السلام:... لو قد قام قائمنا لَذَهَبَتِ الشُّحْنَاءُ مِنْ قُلُوبِ الْعِبَادِ وَاصْطَلَحَتِ السَّبَاعُ وَالْبَهَائِمُ حَتَّى تَمْشِيَ الْمَرْأَةُ بَيْنَ الْعِرَاقِ إِلَى الشَّامِ... عَلَى رَأْسِهَا زَيْنَتَهَا لَا يَهِيْجُهَا سَبْعٌ وَلَا تَخَافُهَا... (۴۱).

امیر المؤمنین علیه السلام می فرماید:... آنگاه که قائم ما اهل بیت علیه السلام قیام کند کینه ها از دل ها بیرون خواهد رفت حتی حیوانات درنده و وحشی نیز با هم سازگار خواهند شد و به یکدیگر ضرر نخواهند رساند، در آن روزگار به اندازه ای امنیت زیاد خواهد بود که یک زن در حالی که همه زینت و زیور آلاتش همراه اوست از عراق تا شام را بدون ترس و دلهره به تنهایی خواهد پیمود.

حضرت مهدی علیه السلام در قرآن

در آیات قرآن کریم به صراحت نامی از امام زمان علیه السلام به میان نیامده است، ولی از آنجا که ائمه اطهار علیهم السلام مفسران حقیقی قرآنند در تفسیر بسیاری از آیات، آنها را به مسأله مهدویت و معارف امام زمان علیه السلام تطبیق و تفسیر نموده اند. از جمله آیاتی که آنها را حضرت علی علیه السلام مربوط به امام زمان علیه السلام دانسته اند این دو آیه است:

۳۹ - عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: النُّورُ الْقُرْآنُ، وَالنُّورُ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى... قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي سُورَةِ النُّورِ: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ

نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ...» (۴۲) فَالْمِشْكَاةُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَالْمِصْبَاحُ الْوَصِيُّ، وَالْأَوْصِيَاءُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَالزُّجَاجَةُ فَاطِمَةُ، وَالشَّجَرَةُ الْمُبَارَكَةُ رَسُولُ

اللّٰهُ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَالْكَوْكَبُ الدَّرِّي الْقَائِمُ الْمُنْتَظَرُ الَّذِي يَمْلَأُ
الْأَرْضَ عَدْلًا (۴۳).

امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: نور همان قرآن است. و نور اسمی از
اسم های خداوند تبارک و تعالی نیز هست. خداوند عزّ وجلّ در سوره نور
می فرمایند: «خدا نور آسمان ها و زمین است، نور او همانند مشکاتی است
که در آن چراغی باشد و آن چراغ در میان شیشه ای که تَلَأُوْهُ آن همچون
ستاره ای است درخشان و روشن از درخت مبارک زیتون...».

آن گاه فرمودند: مشکات رسول خدا صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ است
و مصباح وصی و اوصیاء هستند، منظور از زجابه حضرت فاطمه زهرا علیها
السلام است، و مراد از کوكب درّی حضرت قائم المنتظر علیه السلام است.
کسی که زمین را پر از عدل و داد می کند.

۴۰ - [قال] امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام: المستضعفون فی
الارض، المذکورون فی الكتاب (۴۴) الذین يجعلهم اللّٰهُ ائمةً، نحن اهل
البیت؛ یبعث اللّٰهُ مهديهم فیعزّهم و یذلّ عدوهم (۴۵).

حضرت علی علیه السلام می فرمایند: مستضعفان در زمین که در قرآن یاد
شده اند و خداوند وعده داده است آنها را پیشوایان مردم قرار دهد، ما
اهل بیت هستیم و خداوند، مهدی ما اهل بیت علیهم السلام را [در آخر
الزمان] بر می انگیزاند تا آنها را عزیز و دشمنانشان را خوار و ذلیل کند.

منشورات مسجد مقدس جمکران

کتاب هایی که تا کنون انتشارات مسجد مقدس جمکران منتشر نموده
است:

۱ - در کربلا چه گذشت

۲ - نجم الثاقب

- ۳ - خزائن الأشعار جوهری
- ۴ - خوشه های طلایی
- ۵ - در جستجوی قائم علیه السلام
- ۶ - یاد مهدی علیه السلام
- ۷ - عقد الدرر
- ۸ - کلیات مفاتیح الجنان
- ۹ - منتخب المفاتیح
- ۱۰ - هدیه احمدیه
- ۱۱ - تاریخچه مسجد مقدس جمکران
- ۱۲ - زیارت ناحیه مقدسه
- ۱۳ - کرامات المهدی علیه السلام
- ۱۴ - در جستجوی نور
- ۱۵ - آخرین خورشید پیدا
- ۱۶ - فدک ذوالفقار فاطمه علیها السلام
- ۱۷ - اعتکاف، تطهیر صحیفه اعمال
- ۱۸ - امامت و غیبت از دیدگاه علم کلام
- ۱۹ - غیبت، ظهور، امامت
- ۲۰ - اهمیت اذان و اقامه و...
- ۲۱ - پرچمدار نینوا
- ۲۲ - حضرت مهدی علیه السلام فروغ تابان ولایت
- ۲۳ - از زلال ولایت
- ۲۴ - مهدی موعود علیه السلام
- ۲۵ - انتظار بهار و باران

- ۲۶ - ناپیدا ولی با ما
- ۲۷ - علی علیه السلام مروارید ولایت
- ۲۸ - خصایص زینبیه علیها السلام
- ۲۹ - گفتمان مهدویت
- ۳۰ - انتظار و انسان معاصر
- ۳۱ - مفرد مذکر غایب
- ۳۲ - سیمای امام مهدی علیه السلام در شعر عربی
- ۳۳ - ... و آنکه دیرتر آمد
- ۳۴ - سرود سرخ انار
- ۳۵ - منشور نینوا
- ۳۶ - سحاب رحمت
- ۳۷ - زندگی پس از مرگ
- ۳۸ - وظایف منتظران
- ۳۹ - تاریخ امیر المؤمنین علیه السلام (۲ جلد)
- ۴۰ - عطر سيب
- ۴۱ - سقا خود تشنه دیدار
- ۴۲ - مهر بی کران
- ۴۳ - نشانه های ظهور او
- ۴۴ - دلشده (در حسرت دیدار دوست)
- ۴۵ - علی علیه السلام و پایان تاریخ
- ۴۶ - تجلیگاه صاحب الزمان علیه السلام
- ۴۷ - منازل الاخره
- ۴۸ - مشکات الانوار

- ۴۹ - ینایع الحکمة
- ۵۰ - گنجینه نور وبرکت
- ۵۱ - تاریخ حضرت سید الشهداء علیه السلام
- ۵۲ - داستانهای از امام زمان علیه السلام
- ۵۳ - ظهور امام زمان علیه السلام از دیدگاه اسلام ومذاهب وملل جهان
- ۵۴ - عریضه نویسی به اهل بیت علیهم السلام
- ۵۵ - آیینہ اسرار
- ۵۶ - داغ شقایق
- ۵۷ - امام مهدی در کلام امیر المؤمنین علیهما السلام
- انتشارات مسجد مقدس جمکران
- در مراکز استان ها وشهرستان های سراسر کشور نمایندگی فعال می پذیرد.
- واحد پاسخ به سؤالات مسجد مقدس جمکران
- آماده پاسخگویی به سؤالات ومشکلات اخلاقی، تربیتی، اجتماعی، فقهی
- واعتمادی شما عزیزان می باشد. می توانید سؤالات خود را به آدرس: قم /
- صندوق پستی ۶۱۷ واحد تحقیقات فرهنگی مسجد مقدس جمکران ارسال
- نمایید. شایان توجه است که مطالب ونامه های عزیزانی که با این صندوق
- پستی مکاتبه می نمایند، به منزله اسرار ایشان بوده، ودر حفظ ونگهداری
- آنها کاملاً دقت ومراقبت خواهد شد.

پاورقی:

(۱) خصال، ج ۲، ص ۵۴۱، ح ۱۵.

(۲) در مورد معنای حفظ حدیث نظرات زیادی ابراز شده است که از جمله آنهاست:

– به ذهن سپردن.

– محافظت و نگهبانی از احادیث تا از بین نروند خواه از طریق به ذهن سپردن یا نوشتن یا نقل کردن برای دیگران با هر وسیله ممکن...؛ به یکی از وجوه شش گانه که علمای حدیث می گویند یعنی شنیدن از استاد، خواندن بر استاد، شنیدن از دیگری در حال خواندن آن بر استاد، با اجازه استاد آن را نقل کردن، و... (اربعین شیخ بهایی، ص ۶۵ و ۶۶).

(۳) کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۲، ح ۱۱.

(۴) نهج البلاغه فیض الاسلام، حکمت ۱۳۹، ص ۱۱۵۸.

(۵) معانی الاخبار، ج ۱، ص ۱۳۸، باب ۲۸، ح ۹ ط دار الکتب الاسلامیه؛ بحارالانوار، ج ۳۵، ص ۴۵.

(۶) ملاحم ابن طاووس، ص ۱۷۵، ح ۲۰۳؛ کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۹۱، ح ۳۹۶۷۵.

(۷) کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۴؛ اثبأ الهداء، ج ۶، ص ۳۹۵.

(۸) بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۰ و ۱۱۱.

(۹) بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۵.

(۱۰) فتن ابن حماد، ۲۶۴، ح ۱۰۴۳، ط دار الکتب العلمیه؛ ملاحم ابن طاووس، ص ۳۲۰، ح ۴۵۹، ط مؤسسه صاحب الأمر علیه السلام.

- (۱۱) ملاحم ابن طاووس، ص ۱۵۵، ح ۱۹۳.
- (۱۲) کمال الدین، ج ۲، باب ۵۶، ص ۶۴۸.
- (۱۳) عقدالدور، ص ۶۴؛ عرف السیوطی، الحاوی، ج ۲، ص ۷۳.
- (۱۴) بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۲.
- (۱۵) برهان المتقی، ص ۱۰۱، ح ۸.
- (۱۶) منتخب الاثر، ص ۱۵۱، ح ۳۰.
- (۱۷) غیبه نعمانی، ص ۲۱۲ - ۲۱۴؛ بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۵.
- (۱۸) کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۳؛ اثبأ الهدأ، ج ۳، ص ۵۷۱.
- (۱۹) کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۳، ح ۱۴.
- (۲۰) کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۲، ح ۹.
- (۲۱) بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۰۹ و ۱۱۰ ح ۱.
- (۲۲) غیبت نعمانی، ص ۱۴۰ و ۱۴۱.
- (۲۳) بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۲ و ۱۱۳، ح ۸.
- (۲۴) الخصال، ج ۲، ص ۷۴۰، (حدیث اربعمأ)، ط انتشارات علمیه اسلامیة.
- (۲۵) بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.
- (۲۶) نهج البلاغه فیض الاسلام، حکمت ۹۸، ص ۱۱۳۲.
- (۲۷) منتخب الاثر، ص ۴۲۶، ح ۴، ط مکتبه الصدر.
- (۲۸) بشارة الاسلام، ص ۸۰، ط دار الکتب الاسلامی؛ الزام الناصب، ص ۱۸۵، ط مؤسسه مطبوعاتی حق بین، با کمی اختلاف، به نقل از روزگار رهایی.
- (۲۹) بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۲ و ۱۹۳.
- (۳۰) کنزالعمال، ج ۱۱، ص ۱۹۲، ح ۳۱۱۸۶.
- (۳۱) کنزالعمال، ج ۱۱، ص ۱۹۲، ۳۱۱۸۷.
- (۳۲) بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۷؛ منتخب الاثر، ص ۴۸۴.

(۳۳) غیبت نعمانی، ص ۲۷۸.

(۳۴) منتخب الاثر، ص ۱۶۳ و ۴۴۳؛ ملاحم ابن طاووس، ص ۱۲۹، ح ۱۳۶.

(۳۵) اثبأ الهداء، ج ۳، ص ۵۷۸.

(۳۶) بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۳، ح ۶۳.

(۳۷) نوائب الدهور فی علائم الظهور، ج ۲، ص ۱۱۴، ط کتابخانه صدوق.

(۳۸) کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۹۱، ح ۳۹۶۷۶؛ منتخب الاثر، ص ۴۸۷.

(۳۹) نهج البلاغه فیض الاسلام، خ ۱۳۸، ص ۴۲۴ و ۴۲۵.

(۴۰) بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۴ و ۲۲۵.

(۴۱) بشارة الاسلام ص ۲۳۶.

(۴۲) سوره نور، آیه ۳۵.

(۴۳) معجم احادیث المهدي عليه السلام، ج ۵، ص ۲۷۴، ح ۱۶۹۹.

(۴۴) اشاره به آیه «و نريد انّ نمّنّ علی الذين استضعفوا فی الارض ونجعلهم

ائمة ونجعلهم الوارثين؛ وخواستیم بر کسانی که در آن سرزمین مستضعف

واقع شده بودند منت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] گردانیم و ایشان را

وارث [زمین] کنیم». (سوره قصص، آیه ۵).

(۴۵) منتخب الانوار المضيئة، سید بهاء الدین علی النیلی النجفی، ص ۳۰.